

Λόγος εις την μνήμην των θεοστέπτων και ισαποστόλων Μεγάλων Βασιλέων Κωνσταντίνου και Ελένης

[Εκκλησία της Κύπρου](#) / [Ι.Μ. Μόρφου](#)

Του Αρχιμανδρίτου Φωτίου Ιωακείμ

Άγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί, εἶναι γνωστό, πὼς λίγα πρόσωπα στὴν Ἱστορία τιμήθηκαν μὲ τὸν τίτλο τοῦ Μεγάλου. Ἐξέχουσα θέση ἀνάμεσά τους κατέχει ἀναμφίβολα ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Κι ἀναδείχθηκε Μέγας, ὄχι μόνο σὲ ἔργα πολιτικῆς σύνεσης, οἰκονομικῆς διαχείρισης, διοικητικῆς μεταρρύθμισης, στρατιωτικῆς δεξιότητάς, φρόνησης καὶ ἀνδρείας, ἀλλὰ, μὲ ἄριστο συνδυασμό, Μέγας καὶ σὲ ἔργα μεγάλα στερέωσης τοῦ μέχρι τότε διωκόμενου Χριστιανισμοῦ, ἐνίσχυσης τῆς Ὁρθόδοξης

Ἐκκλησίας, ἀποκατά-στασης τῆς ἐσωτερικῆς της ἐνότητος, τιμῆς τῶν ἁγίων, ἀνέγερσης ναῶν καὶ τόσα ἄλλα. Καὶ μαζί του ἀσφαλῶς μεγαλύνεται στοὺς αἰῶνες ἡ ἁγία μητέρα του Ἑλένη, παιδαγωγὸς καὶ συμβοηθὸς καὶ συνεργὸς στὰ θεῖα ἔργα, στὴ φιλανθρωπία, στὴν εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἀνάδειξη τῶν Ἀγίων Τόπων, στὴ στήριξη τῶν πιστῶν, στὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν ἀπίστων.

Πόσα, ἄραγε, δὲν ὀφείλει σήμερα ὁ χριστιανικὸς κόσμος στὴ βασιλικὴ τούτη δυάδα, τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία μας, δίκαια καὶ θεόπνευστα, ἀναγνώρισε καὶ διακήρυξε τὴν ἁγιότητα, ἐντάσσοντάς τους στὸ Ἀγιολόγιό της καὶ ἀπονέμοντάς τους ἐπάξια καὶ τὸν τίτλο τῶν ἰσαποστόλων; Ἄς ἰδοῦμε ὅμως συνοπτικὰ τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῶν μεγάλων αὐτῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ σήμερα πανηγυρίζουμε τὴ μνήμη τους.

Εἶναι γνωστὸ τὸ θαυμαστὸ ὄραμα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, πρὶν τὴ μεγάλη καὶ τελικὴ ἀναμέτρηση μὲ τὸν μισόχριστο βασιλέα Μαξέντιο τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 312 ἔξω ἀπὸ τὴ βασιλεύουσα Ρώμη, τὸ ὑπέρλαμπρο δηλ. σημεῖο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ποὺ εἶδε στὸν οὐρανὸ τὶς πρῶτες ἀπογευματινὲς ὥρες τῆς ἡμέρας, μὲ τὴν ἐπιγραφὴ γύρω του, «ἐν τούτῳ νίκα». Καὶ ἡ νίκη του στὴ συνέχεια, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Ἑσταυρωμένου Χριστοῦ, ὑπῆρξε πράγματι θριαμβευτικὴ.

Πρῶτο σπουδαιότατο ἔργο του μετὰ τὴ νίκη αὐτή, ἦταν τὸ περίφημο Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων (Φεβρουάριος τοῦ 313), τὸ ὁποῖο ὑπέγραψε στὸ σημερινὸ Μιλάνο τῆς Ἰταλίας μὲ τὸν σύμμαχό του καὶ αὐτοκράτορα τῆς Ἀνατολῆς Λικίνιο, μὲ τὸ ὁποῖο καθιερώθηκε ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνεξιθρησκείας, ποὺ ὡς κύριο στόχο εἶχε τὴν κατοχύρωση καὶ ἀναγνώριση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας γιὰ τὸν Χριστιανισμό, ποὺ ὡς τότε διωκόταν.

Στὴ συνέχεια, ἀφοῦ ὁ Κωνσταντῖνος κατέστη μονοκράτορας τῆς ἀχανοῦς τότε Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ μετέφερε τὴν ἔδρα του στὴν Ἀνατολή, κτίζοντας καὶ ἐγκαινιάζοντας τὸ Βυζάντιο ὡς πρωτεύουσα τοῦ κράτους, ποὺ ἀπὸ τὸ ὄνομά του μετονομάστηκε Κωνσταντινούπολη, συνεκάλεσε τὸν Μάιο τοῦ 325 στὴ μεγαλούπολη Νίκαια τῆς Βιθυνίας τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ποὺ κατεδίκασε τὴ βλάσφημη αἵρεση τοῦ Ἀρείου καὶ συνέταξε τὰ ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεώς μας (δηλ. τοῦ “Πιστεύω”), ἐκδίδοντας συνάμα καὶ ὀρισμένους Κανόνες, γιὰ τὴν καλύτερη διακυβέρνηση τῶν Ἐκκλησιῶν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Συνόδου αὐτῆς, μὲ ὑπόδειξη ἁγίου ἀγγέλου, ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἀπέστειλε τὴν ἁγία του μητέρα Ἑλένη στὰ Ἱεροσόλυμα (περὶ τὸ 325/326) μὲ τὴν ἀρμόζουσα συνοδία καὶ ἄφθονα χρήματα, ὅπου, μετὰ ἀπὸ ἀρκετὲς περιπέτειες, ἀνακάλυψε τὸν χώρο τοῦ Γολγοθᾶ, τὸν Τίμιο Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν δύο ληστῶν καὶ τοὺς ἁγίους ἦλους τῆς Σταύρωσης, καθὼς καὶ τὸ μνημὲν τοῦ Κυρίου

καὶ τὸν χώρο τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ στὴ Βηθλεέμ. Στούς χώρους τούτους, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα σημεῖα τῶν Ἁγίων Τόπων, ἀνήγειρε λαμπρὲς βασιλικές, δηλ. ναοὺς, πρὸς δόξαν Θεοῦ. Σύμφωνα δὲ μὲ ἀρχαία παράδοση, ἡ ἱστορικὴ πορεία τῆς μεγαλονήσου μας Κύπρου σηματοδοτήθηκε ἀνεξίτηλα ἀπὸ τὴν ἐδῶ παρουσία τῆς βασιλομήτορος Ἑλένης, κατὰ τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς της ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Εἶναι τότε, ποὺ ἰδρύθηκε καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Σταυροβουνίου, ὅπου ἡ ἁγία αὐτοκράτειρα ἄφησε, ὡς εὐλογία διηνεκὴ τοῦ τόπου μας, τεμάχιο τοῦ Τιμίου Ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ποὺ ὡς σήμερα φυλάσσεται ἐκεῖ. Ἐπιστρέφουσα στὴν Κωνσταντινούπολη ἡ μακαρία Ἑλένη περὶ τὸ 328/329, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, σὲ ἡλικία περίπου ὀγδόντα ἐτῶν.

Ἄλλα ἀξιομνημόνευτα θεάρεστα ἔργα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς:

- Ἐγγραψε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Σαβῶρ Β΄ σχετικὰ μὲ τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς, γιὰ νὰ διάγουν εἰρηνικὰ καὶ νὰ μὴν τοὺς διώκει, πράγμα ποὺ δὲν τήρησε ὁ Σαβῶρ, γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος ἐξεστράτευσε ἐναντίον του.

- Θεσμοθέτησε, πρῶτος αὐτός, τὴν Κυριακὴ ὡς ἡμέρα προσευχῆς καὶ λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν καθιέρωσε μὲ νόμο ὡς ἡμέρα ἀργίας. Ἀκόμη, μὲ ἐντολὴ του τιμῶνταν λαμπρά, ὅχι μόνο ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἡμέρες μνήμης τῶν ἁγίων μαρτύρων. Στὶς 13 Σεπτεμβρίου τοῦ 335 τελέστηκαν, σύμφωνα μὲ ἐντολὴ του, τὰ ἐγκαίνια τοῦ πανιέρου ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ποὺ εἶχε οἰκοδομηθεῖ μὲ δική του ἐπιχορήγηση καὶ δικές του ὁδηγίες, μὲ τὴ συμβολὴ τῆς ἁγίας Ἑλένης.

- Πρέπει, τέλος, νὰ μνημονεύσουμε καὶ τὸν ἐκχριστιανισμὸ διαφόρων ἐθνῶν κατὰ τὴν περίοδο τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ὅπως τῶν Ἰνδῶν, τῶν Γεωργιανῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων.

Τὸ ἔτος 337, ἐκστρατεύοντας κατὰ τῶν Περσῶν, ἀσθένησε σοβαρὰ ὁ Μέγας βασιλεὺς καί, ἐπειδὴ μέχρι τότε ἦταν κατηχούμενος, ζήτησε καὶ ἔλαβε τὸ ἅγιο Βάπτισμα πλησίον τῆς πόλης Νικομήδειας. Ὄταν φόρεσε τὰ λευκὰ ἐνδύματα τοῦ Βαπτίσματος καὶ μετέλαβε τὰ ἄχραντα Μυστήρια, δὲν ἀφαίρεσε τὴν ἐνδυμασίαν του αὐτὴ μέχρι τὴν κοίμησή του, ποὺ συνέβη στὶς 21 Μαΐου τοῦ 337 μ.Χ., Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, ὅταν ἦταν περίπου ἑξηντατριῶν ἐτῶν, κι ἀφοῦ βασίλευσε γιὰ τριάντα ἔνα χρόνια. Ἀναφέρουμε ἐδῶ τὸ σπουδαιότατο καὶ πνευματικὸ περιεχομένον τέλος τῆς εὐχαριστήριας προσευχῆς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου μετὰ τὴ βάπτισή του, ποὺ φανερώνει τὸ μεγαλεῖο τῆς ἁγίας ψυχῆς του: «Τώρα γνωρίζω ὅτι εἶμαι πράγματι μακάριος. Τώρα γνωρίζω, ὅτι δείχθηκα ἄξιος τῆς ἀθάνατης ζωῆς. Τώρα γνωρίζω, ὅτι ἔγινα μέτοχος τοῦ θείου φωτός!»

Τὸ τίμιο λείψανό του τοποθετήθηκε σὲ χρυσὴ λάρνακα καὶ μεταφέρθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἀποτέθηκε στὸν ναὸ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τὸν ὁποῖο ὁ ἴδιος εἶχε ἀνεγείρει. Κι ἐκεῖ εὕρισκόμενο, ἐπετέλεσε πολλὰ θαύματα.

Τῶν Μεγάλων αὐτῶν θεοστέπτων βασιλέων καὶ ἱσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἃς ἐπικαλούμαστε κι ἐμεῖς, οἱ χριστιανοὶ τῶν ἐσχάτων τούτων χρόνων, τὶς εὐπρόσδεκτες πρεσβεῖες καὶ ἱκεσίες πρὸς τὸν μεγαλοδύναμο Θεό, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, νὰ εἰρηνεύσει τὸν κόσμον, νὰ ἐξαλείψει τὰ σκάνδαλα καὶ τὶς αἱρέσεις, νὰ φέρει τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν ἀγάπη, νὰ συγχωρήσει τὶς ἁμαρτίες μας καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσει μαζί τους τῆς αἰωνίου βασιλείας τῶν οὐρανῶν, μὲ τὴ χάρη καὶ φιλανθρωπία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, στὸν Ὅποῖο ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν!